

Seka-avioliittojen ilot ja surut

Suomeen ilmaantui 80- ja 90-luvuilla tendenssi perustaa seka-avioliittoja. Suomalaiset miehet, jotka olivat lähteneet työmatkalle ulkomaille, toivat mukanaan ulkomaalaisen vaimon palatessaan sieltä takaisin kotimaahansa. Tästä asiasta nähdäkseni tuli melko järkyttävä ja suoraan sanottuna ongelmallinen ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa.

Venäläiset, filippiiniläiset, kuubalaiset ja kiinalaiset vaimot alkoivat olla tietysti jonkinlainen haaste suomalaisille naisille, mutta myös he itse, heidän mukanaan Suomeen muuttaneet edellisten liittojen lapset ja sitten uudet näihin perheisiin syntyneet lapset pakottivat suomalaisen perheinstituution reagoimaan tilanteeseen asiaankuuluvalla tavalla. Maahanmuuttajavaimoja varten ilmestyi ohjeet, jotka julkaisi sosiaali- ja terveysministeriö. Näiden ohjeiden tekemiseen osallistui erilaisia pakolaisten ja maahanmuuttajien asioita hoitavia neuvottelukuntia ja ulkomaalaisvirasto. Jo pelkästään se seikka, että nämä ohjeet julkaistiin, toimi tavallaan todisteena syntyneistä ongelmista, jotka suomalaisen yhteiskunnan oli ratkaistava ja joita se joutuu ratkomaan tänäkin päivänä. 'Maahanmuuttajavaimo Suomessa' - jo näiden ohjeiden pelkkä nimikin kertoo meille suoraan, että ei näiden maahanmuuttajavaimojen ole niin kovin yksinkertaista sopeutua uuteen maahansa. Erilaisilla asetuksilla ja laeilla säädellään oikeuksien myöntämistä ja niiden puolustamista.

Joukkotiedotusvälineistä on tulvimalla tullut negatiivisia artikkeleita ulkomaisista vaimoista. Minkälaisista 'synneistä' onkaan syytetty suomalaisten miesten 'valtaajia'! Loukatut suomalaiset naiset ovat kirjoittaneet ja edelleen kirjoittavat sanoma- ja aikakauslehtiin kirjeitä:

”venäläisen naisen rakkaus loppuu silloin, kun loppuvat rahat suomalaisen miehen taskusta”, ”turkit, kultakorut ja kalliit autot kiinnostavat ulkomaalaista naista enemmän kuin perhe” jne.

Ihmisten käsitykset alkavat vähitellen muuttua - varsinkin, kun joukkotiedotusvälineet kuumentavat koko ajan ihmisten tunteita. Ulkomaisen naisen on vaikea tällöin säilyttää oman kotinsa lämpö, jos hän on koko ajan toisten riepotelevana. Tosiasiallinen tilanne on tällä hetkellä se, että lopputulos seka-avioliitoista on hyvin surullinen - monissa tapauksissa se on avioero.

Miksi? Ja mihin sitten perustuvat onnelliset perheet?

Miksi seka-avioliittojen eroprosentti on niin korkea? - 'Ei ole rakkautta.' Näin tähän kysymykseen vastasi kerran eräs suomalainen sosiaalityöntekijä, joka oli koulutukseltaan lakimies. Kirjaimellisesti tällaisen samanlaisen vastauksen antoi eräs entinen vaimo.

Miksi ei ole rakkautta? Oliko sitä ylipäätään ollutkaan? Ja jos oli ollut, mihin se niin nopeasti katosi?

Muistetaanpa tässä kohtaa L. N. Tolstoin sanat romaanista Anna Karenina: ” Kaikki onnelliset perheet muistuttavat toisiaan, mutta jokainen onneton perhe on onneton omalla tavallaan”.

Onnellisissa seka-avioliitoissa ei puhuta ongelmista, vaan ne ratkeavat itsestään, koska perheessä on rakkautta ja ymmärrystä. Näyttää siltä, että onnettomissa perheissä on monia samoja kysymyksiä, joita ilmeisesti ei saa esittää.

Miksi piilottaa huonot asiat? Monet ulkomaalaiset naiset eivät ole rakentaneet uutta perhettään pelkästään rakkauden pohjalta, vaan ehkä pikemminkin heillä on ollut tarkoitus saada taloudellisesti ja sosiaalisesti turvallinen asema Suomessa. Voiko joku antaa heille tuomion tämän takia? Monilla näistä naisista oli omassa kotimaassaan sellaisia ongelmia, jotka he kykenivät ratkaisemaan menemällä naimisiin suomalaisen kanssa ja muuttamalla sen jälkeen Suomeen. Olivatko he todella niin laskelmoivia, katalia ja naiiveja? - Niin, oli myös tällaisia.

Ulkomaalaisten vaimojen kanssa keskustellessa on käynyt myös selväksi, että toisinaan he ovat vilpittömästi uskoneet venäläiseen sananlaskuun 'kun kestät jonkin aikaa, alat myös rakastaa'(стерпится – слюбится) . Omasta hyvinvoinnistaan he ovat monesti joutuneet maksan ison hinnan. Jotkut suomalaiset miehet ovat osoittautuneet itse asiassa alkoholisteiksi. He ovat alistaneet vaimojaan, heittäneet heidät ulos kodistaan ja vieneet heiltä toimeentulomahdollisuudet. On myös tapauksia, joissa nyrkkiä on käytetty. Toivottavasti emme kuitenkaan ole vahingoniloisia ja ajattele, että itsepä ovat syyllisiä. Tällaisia tapauksia koskee Suomessa yhteydenpidon kieltävä laki (**Lähestymiskielto**), joka tuli voimaan tammikuun 1. päivänä 1999. Mikä tahansa yritys loukata ihmisarvoa voidaan tuomita rangaistavaksi ja lisäksi Suomen valtio huolehtii myös loukkauksen kohteiksi joutuneista. Tämän lain tarkoituksena on yksinkertaisesti ennaltaehkäistä rikoksia sekä parantaa sellaisia mahdollisuuksia, joilla voidaan estää lisääntyneiden rikosten aiheuttaminen. Lähestymiskielto tarkoittaa sitä, että jonkun ihmisen elämän, terveyden, vapauden ja mielenrauhan takaamiseksi voidaan jollekin toiselle ihmiselle antaa määräys olla pitämättä yhteyttä tähän suojeltavaan ihmiseen.

Kärsimyksen aiheuttaminen entiselle puolisolalle tai asuinkumppanille häiritsemällä tätä yhteydenpito- tai tapaamisyrityksillä on tyypillinen esimerkki sellaisista tapauksista, jolloin voidaan antaa lähestymiskielto.

Jos ihminen elää jatkuvasti väkivallan tai muun kärsimyksen uhan alaisena, voi hän kääntyä poliisin puoleen ja pyytää tältä väliaikaista lähestymiskieltoa. Tämän pyynnön voi esittää myös sosiaalitoimistossa.

Tarkemmin tämän lain pykäliin voi tutustua tilaamalla itselleen sitä koskevat ohjeet (kts. kirjallisuusluettelo).

Kaikki yllämainittu on tietoa vain ääritapauksia varten. Mutta tässä jaksossa on kerrottava myös monesta muusta asiasta.

Avioerojen 'anatomia' on sellainen, että ei suomalainen mies eikä hänen ulkomaalainen vaimonsakaan voi edes ajatella, että kulttuurien ja mentaliteettien erilaisuus vaikuttaa jollain tapaa heidän keskinäiseen suhteeseensa. Jos ajatellaan sitä, kuinka yksikulttuurisissakin avioliitoissa syntyy monia ongelmia perhettä perustettaessa, niin kuinka paljon tarvitaankaan kärsivällisyyttä ja henkistä työtä, että eri kulttuureista tulevat puoliset kykenevät tekemään omasta suhteestaan onnellisen ja pitkään kestävän.

Eräs venäläinen nainen, joka oli ollut 13 vuotta naimisissa suomalaisen miehen kanssa, sanoi kerran: "Suomalainen mies opetti minut rakastamaan perhettäni ja pitämään sen koossa." Tämän kuuleminen oli jollain tapaa outoa, sillä usein varmaan ajatellaan, että venäläinen nainen on yleensä kasvatettu 'kotilieden vartijaksi'. Normaali suomalainen mies on kuitenkin itse asiassa todellakin perheihminen, joka rakastaa vaimoaan ja lapsiaan ja joka osallistuu lasten kasvatukseen sekä monien kotitöiden tekemiseen. Hän hyväksyy vaimonsa itsenäisyyden. Miehet muista kulttuureista voisivat ottaa oppia suomalaisesta miehestä monessa suhteessa.

Minkälaisia ovat sitten erimielisyydet perheissä, joissa mies ja vaimo edustavat eri kulttuureja?

1. Kielitaidon puute, jonka seurauksena puolisoitten välinen kanssakäyminen on vaivallista.

Puolisoiden ei ole mahdollista keskustella konfliktitilanteista eikä myöskään tarkastella suhdetta toisiinsa - ei voida siis selvittää asioita yhteisellä kielellä (tässä kohtaa meidän on hyvä muistaa, että toisen ihmisen puhe on tärkeä informaation lähde suomalaiselle). Puolisoiden tulee pohtia konfliktitilannetta perin pohjin ottaen huomioon omat, joskus täysin väärätkin käsitykset.

2. Suomalaiset miehet kieltäytyvät joskus auttamasta vaimoaan suomen kielen opiskelussa, koska he pitävät sitä niin rasittavana työnä.

Tahtoen tai tahtomattaan on vaimon oltava mukana käytännössä yksisuuntaisessa kielenopiskeluprosessissa:

mies ei pyrikään oppimaan hänen käyttämänsä kieltä. Vaimo voi tästä loukkaantua, mutta suomen kieli hänen on kuitenkin opittava, vaikka ei ehkä haluaisikaan.

3. Joskus puolisoiden väliseen suhteeseen saattaa vaikuttaa negatiivisesti myös miehen tapa helposti loukkaantua ja hänen kyvyttömyytensä osata antaa nopeasti anteeksi, mikä taas vuorostaan johtuu suomalaiselle miehelle luonteenomaisesta sulkeutuneisuudesta.
4. Suomalaiset miehet 'valittavat' joskus vaimojensa monisanaisuutta ja tunteiden purkauksia, sillä ne ovat outoja asioita suomalaiselle luonteelle ja ne saattavat tuntua joskus hyvinkin järkyttäviltä.
5. Suomalainen mies on tottunut pitämään lompakkonsa itsellään. Suomalaisissa perheissä on totuttu siihen, että miehellä ja vaimolla on kummallakin omat pankkitilinsä ja he ovat taloudellisesti toisistaan riippumattomia.

Olisi kuitenkin väärin luulla, että suomalaisissa perheissä ei ole lainkaan ongelmia tämän asian suhteen. Ulkomaalaisella vaimolla on tässä suhteessa nollasaldo omalla tilillään, koska suomalainen mies kykenee turvaamaan perheen talouden riittävän hyvin. Mikäli vaimolla ei ole työtä, ei hänellä tietystikään ole myös minkäänlaista tulonlähdettä. Silloin usein mies määrittelee, kuinka paljon hänen vaimonsa tarvitsee rahaa (tässä ei tarkoiteta tietenkään niitä tapauksia, jolloin vaimon vaatteet ovat ylisuuret). Mies ostaa siis perheellensä ruoan, antaa varoja vaatteiden ostamiseen ja maksaa lisäksi verot ja kaikki maksut.

Helposti tämä näyttää siltä, että vaimohan elää hyvin ja voi olla siitä onnellinen. Mutta iloa ei kuitenkaan ole. Vaimo on sellaisen kulttuurin kasvatti, jossa nimenomaan naisella on aktiivinen rooli perheasioiden hoidossa. Nyt hänellä ei ole sitä mahdollisuutta, koska hänellä ei ole omia tuloja, ja hän pitää taakkana omaa taloudellista ja henkistä riippuvaisuuttaan omasta miehestään. Avioero antaa hänelle vapautuksen tästä riippuvaisuudesta, koska hän alkaa saada taloudellista tukea ja hän voi elää itsenäisesti. Mikäli vaimo ei ajattele avioeroa, on hänen tilanteensa toisaalta

sellainen, että se innostaa häntä hakemaan töitä, menemään erilaisille kursseille, joilla hän saa taloudellista tukea valtiolta riippumatta miehen tuloista. Sitä tilannetta voi kutsua jo positiiviseksi.

6. Seka-avioliitoissa usein tavatulla puolisoiden suurella ikäerolla saattaa olla myös vaikutuksensa konfliktitilanteissa.
7. Perhesuhteita eivät myöskään välttämättä vahvista ulkomaalaisen vaimon edellisestä avioliitosta olevat lapset, jotka tulevat Suomeen suomalaisen miehen huollettaviksi. Miehen ja vaimon lasten välillä ei myöskään aina ole kunnan kontaktia eikä yhteisymmärrystä.
8. Suomalaisille miehille voi olla vaikea ongelma hänen vaimoonsa liittyvät ennakkoluulot, joita on häntä lähellä olevilla ihmisillä (sukulaisilla, ystävillä, naapureilla ja työkavereilla).

Eräs venäläinen nainen kertoi, että hänen suomalaisen miehensä ura kärsi siitä, että hänen vaimonsa ei ollut syntyperältään suomalainen. Miehen työkaverit eivät kiinnittäneet enää mitään huomiota tähän ja pikkuhiljaa he työnsivät tämän syrjään sekä työasioiden että muun yhteydenpidon suhteen.

Toisen naisen kertoma tarina oli seuraavanlainen. Kerran hänen miehensä kutsuttiin ilman perhettä suomalaisen juhlaan, jossa käytiin hyvin kiihkeää keskustelua hänen vaimonsa ei-suomalaisesta alkuperästä. Palattuaan kotiin tämä mies halasi vaimoan ja tytärtään ja sanoi heille: ”Minä kuitenkin rakastan teitä, te minun rakkaat ryssäni”.

Lähipiirin paine saattaa joskus parantaa perheen ilmapiiriä, mutta se voi johtaa myös konflikteihin perheessä.

9. Molemmilla avioliittoon astuvilla on usein takanaan negatiivisia kokemuksia edellisestä avioliitostaan. Tämä voi myös projisoidua ihmissuhteisiin uudessa perheessä, jota rasittaa lisäksi kulttuurien erilaisuus.

Tämän työn puitteissa ei voida kokonaan analysoida sitä tärkeää osa-alueita, joka koskee suhteita kahden kulttuurin perheissä, jos ei mainita myös sitä seikkaa, että vaikeita ongelmia riittää myös yksikulttuurisissa perheissä. Meidän pitää tajuta todella hyvin, että kaikkia perhekonflikteihin liittyviä syitä rasittaa kuuluminen eri kulttuureihin, joilla on kenties hyvinkin jyrkästi toisistaan eroavat perhetraditiot ja tottumukset. Haluttomuus ymmärtää tai aviopuolison kyvyttömyys käsittää tätä asiaa on usein ratkaiseva syy, joka sitten johtaa avioeroon.

Entä jos ei erotakaan?

Kun eräältä japanilaiselta vaimolta kysyttiin, miten hänen avioliittonsa sujuu suomalaisen miehen kanssa, vastasi hän tähän kysymykseen, että ei kovin hyvin. Kun häneltä kysyttiin, miksi hän ei sitten ota avioeroa, hän vastasi: ”Me japanilaiset olemme hyvin pehmeitä ja kärsivällisiä.”

Kuubalaisille vaimoille on tyypillistä iloinen luonne ja intohimoiset tunteet. Monesta suomalaisesta miehestä ne ovat hyvin houkuttelevia asioita.

Todelliset venäläiset naiset ovat helliä ja henkisesti sivistyneitä, heillä on kyky kestää monia asioita ja antaa myös anteeksi.

Eikö sitten ole olemassa tällaisia suomalaisia naisia? On tietysti ja jopa paljon. Mutta joskus heidän valtava itsenäisyytensä, suorutensa suhteissaan miehiin sekä kasvava feminismensä - miesten merkityksen jatkuva väheksyminen - saattaa vahvistaa suomalaisten miesten mielenkiintoa ulkomaalaisia naisia kohtaan. Näin käy varsinkin silloin, kun näillä miehillä on takanaan negatiivisia kokemuksia suomalaisista naisista.

Suomalaiset naiset menevät harvemmin naimisiin ulkomaalaisten miesten kanssa, koska silloin heidän olisi paljon hankalampaa toteuttaa omaa riippumattomuuttaan toisesta kulttuurista olevan miehen kanssa. Eräs suomalainen toimittaja kirjoitti kerran lehteen, että hän ei mene koskaan naimisiin venäläisen miehen kanssa, koska hänelle riittää suomalaisilta miehiltä saatu huomio. Samassa jutussa hän ilmaisi huolensa suomalaisten naisten käytöksestä siinä mielessä, että he unohtavat aamulla vilkaista peiliin.

Joukkotiedotusvälineissä käydään jatkuvasti polemiikkaa tästä teemasta ja se kertoo siitä, että ihmisten väliset suhteet eivät suinkaan ole yhdentekeviä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Olisi väärin, jos emme toisi esiin myös sitä tosiseikkaa, että on olemassa myös onnellisia seka-avioliittoja.

Onnelliset avioliitot perustuvat ennen kaikkea ymmärtämykselle, kunnioitukselle ja molempien kulttuurien hyväksynnälle. Useimmiten suomalaiset miehet oppivat tulemaan toimeen omien vaimojensa sosiaalisuuden kanssa. Vaikka he itse ovatkin taipuvaisia jonkin verran rauhallisempaan elämään, ei heitä lainkaan hämmennä vaimon ystävien ja sukulaisten ilmaantuminen heidän kotiinsa. Ulkomaalaiset vaimot oppivat puolestaan suomalaisten perheiden tapoja ja perinteitä. Monilla heistä on valtavan hyvät suhteet miehen vanhempien ja sukulaisten kanssa.

Kuinka monet ulkomaalaiset naiset ovatkaan perustaneet onnellisen perheen Suomeen! Heidän joukossaan on myös sellaisia, jotka eivät suinkaan ole miehensä huollettavina. He tulivat Suomeen omilla autoillaan, antoivat omia rahojaan ostettaessa yhteistä taloa tai asuntoa, opiskelivat kielen ja saivat itselleen työtä.

Kuinka paljon Suomessa kasvaakaan kauniita, fiksuja ja reippaita nuoria, joiden äidit ja isät ovat suomalaisia, venäläisiä, japanilaisia, arabeja, kuubalaisia tai ruotsalaisia! Suomalaisessa yhteiskunnassa ei esiinny ennakkoluuloja lapsia kohtaan näiden kansallisuuden vuoksi. Tämä tarkoittaa sitä, että voi toivoa myös ihmisten osaavan suhtautua sivistyneesti erilaisiin ihmisiin. Tähän päämäärään pyrkivät siis kaikki edistykselliset suomalaiset ihmiset ja sitä tukee myös Suomen valtion politiikkakin.